

ثبت: ۲۸۴

مسلسل: ۱۸۳۷۴

شهریور ۱۴۰۱

دوره یازدهم - سال دوم

اظہار نظر کارشناسی درباره:
«طرح یکپارچه سازی داده ها و اطلاعات ملی»
(اعاده شده شورای نگهبان)

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

کد موضوعی: ۲۴۰

مسلسل: ۱۸۳۷۴

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: اظهارنظر کارشناسی درباره: «طرح یکپارچه‌سازی داده‌ها و اطلاعات ملی»
(اعاده شده شورای نگهبان)

نام دفتر: مطالعات حقوقی

تهیه و تدوین: امین پژمان

ناظران علمی: مهدی عبدالملکی، علی عبدالاحد

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. شورای عالی فضای مجازی

۲. مدیریت داده

۳. اطلاعات ملی

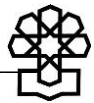

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۶/۱

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۱	تبیین ایرادات و ابهامات شورای نگهبان
۱	۱. ایرادات و ابهامات مربوط به ماده (۱)
۶	۲. ایرادات و ابهامات مربوط به ماده (۲)
۷	۳. ایرادات و ابهامات مربوط به ماده (۴)
۸	۴. ایرادات و ابهامات مربوط به ماده (۵)
۹	۵. ایرادات و ابهامات مربوط به ماده (۷)
۹	۶. ایرادات و ابهامات مربوط به ماده (۸)
۱۰	۷. ایرادات و ابهامات مربوط به ماده (۱۰)
۱۱	۸. ایرادات و ابهامات مربوط به ماده (۱۱)
۱۱	۹. ایرادات و ابهامات مربوط به ماده (۱۲)
۱۲	۱۰. ایرادات و ابهامات مربوط به ماده (۱۳)
۱۳	نتیجه گیری

اظهار نظر کارشناسی درباره:
« طرح یکپارچه سازی داده ها و اطلاعات ملی »
(اعاده شده از شورای نگهبان)

مقدمه

طرح «مدیریت داده ها و اطلاعات ملی» با عنوان اولیه طرح «یکپارچه سازی داده ها و اطلاعات ملی» به شماره ثبت ۲۸۴ که به دلیل اشتراک موضوعی با طرح «نظام جامع مدیریت داده های کشور و تسهیل ارائه خدمات الکترونیکی به مردم» به شماره ثبت ۴۳۴ ادغام شده بود، سرانجام در تاریخ ۱۳۹۹/۸/۷ در مجلس یازدهم اعلام وصول شد و در تاریخ ۱۴۰۱/۱/۱۷ با اصلاحاتی به تصویب صحن علنی مجلس رسید. شورای نگهبان با بررسی این مصوبه در جلسات مورخ ۱۴۰۱/۱/۳۰ و ۱۴۰۱/۲/۷، برخی از مواد این مصوبه را مغایر با شرع یا قانون اساسی تشخیص داد و نظر خود را در این خصوص طی نامه شماره ۱۰۲/۳۰۶۳۸ مورخ ۱۴۰۱/۲/۱۱ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد که در ادامه به تبیین این موارد پرداخته می شود:

تبیین ایرادات و ابهامات شورای نگهبان

۱. ایرادات و ابهامات مربوط به ماده (۱)

۱-۱. نخستین اشکال مربوط به ماده (۱) در خصوص احصای بدون حساب دستگاه های

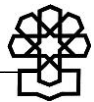
مختلف بوده که بعضاً دارای همپوشانی و بعضاً از حیث شمول یا عدم شمول استثنائات آن دارای ابهام است. در بند «الف»^۱، نسبت ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری^۲ و ماده (۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران^۳، ابهام دارد و همچنین از این جهت که آیا موارد مستثنا در ماده (۲۹)

۱. الف) دستگاه‌ها و نهادهای مشمول این قانون عبارت است از: دستگاه‌ها و نهادهای موضوع ماده (۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰، ماده (۵) قانون خدمات کشوری، مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ و ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه جمهوری اسلامی، مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ و بند «د» ماده (۱) قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، مصوب ۱۳۸۸/۵/۲۱، ماده (۱) قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۷۲/۶/۷ با اصلاحات و الحاقات بعدی و ماده (۱) قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۸۴/۹/۵ تبصره - نهادهای تحت امر مقام معظم رهبری منوط به اذن معظم‌له می‌باشد.

۲. ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری، مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ کمیسیون مشترک رسیدگی به لایحه مدیریت خدمات کشوری مجلس شورای اسلامی: «ماده (۵) - دستگاه اجرایی: کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، مؤسسات یا نهادهای عمومی غیردولتی، شرکت‌های دولتی و کلیه دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر و یا تصریح نام است از قبیل شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی، دستگاه اجرایی نامیده می‌شوند».

۳. ماده (۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۲۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده (۲۹) - دولت مکلف است طی سال اول اجرای قانون برنامه نسبت به راه‌اندازی سامانه ثبت حقوق و مزایا اقدام کند و امکان تجمیع کلیه پرداخت‌ها به مقامات، رؤسا، مدیران کلیه دستگاه‌های اجرایی شامل قوای سه‌گانه جمهوری اسلامی ایران اعم از وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات و دانشگاه‌ها، شرکت‌های دولتی، مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری دولتی، شرکت‌های بیمه دولتی، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی (در مواردی که آن بنیادها و نهادها از بودجه کل کشور استفاده می‌نمایند)، مؤسسات عمومی، بنیادها و نهادهای انقلاب اسلامی، مجلس شورای اسلامی، شورای نگهبان قانون اساسی، بنیادها و مؤسساتی که زیر نظر ولی‌فقیه اداره می‌شوند و همچنین دستگاه‌ها و واحدهایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است اعم از اینکه قانون خاص خود را داشته و یا از قوانین و مقررات عام تبعیت نمایند نظیر وزارت جهاد کشاورزی، شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی گاز ایران، شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سازمان بنادر و کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های تابعه آنها، ستاد اجرایی و قرارگاه‌های سازندگی و اشخاص حقوقی وابسته به آنها را فراهم نماید. به‌جوی که میزان ناخالص پرداختی به هریک از افراد فوق مشخص شود و امکان دسترسی برای نهادهای نظارتی و عموم مردم فراهم شود. وزارت اطلاعات، نیروهای مسلح و سازمان انرژی اتمی ایران از شمول این حکم مستثنا هستند. اجرای این حکم درخصوص بنگاه‌های اقتصادی متعلق به وزارت اطلاعات، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تنها با، مصوبه شورای عالی امنیت ملی مجاز خواهد بود.

دستگاه‌های مشمول این ماده مکلفند حقوق، فوق‌العاده‌ها، هزینه‌ها، کمک‌هزینه‌ها، کارانه، پرداخت‌های غیرماهیهانه و مزایای ناخالص پرداختی ماهیهانه اعم از مستمر و غیرمستمر، نقدی و غیرنقدی (معادل ریالی آن) و سایر مزایا به مقامات، رؤسا، مدیران موضوع این ماده را از هر محل (از جمله اعتبارات خارج از شمول قانون محاسبات عمومی کشور، مصوب ۱۳۶۶/۶/۱، درآمد‌های اختصاصی، اعتبارات متفرقه، اعتبارات کمک‌های رفاهی، اعتبارات بودجه عمومی و منابع عمومی و همچنین اعتبارات موضوع ماده (۲۱۷) قانون مالیات‌های مستقیم با اصلاحات و الحاقات بعدی، مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳، تبصره «۱» ماده

مذکور، از شمول این قانون نیز مستثنا هستند یا خیر، ابهام دارد.

در این خصوص، لازم است اصلاحاتی شامل موارد ذیل صورت گیرد:

- با توجه به آنکه ماده (۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران نسبت به ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری از جامعیت بیشتری برخوردار است کفایت نموده و نیازی به تکرار ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری نیست و پیشنهاد می‌شود این عبارت حذف شود.

- لازم است تصریح شود که موارد مستثنا شده در ماده (۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، نیز در این طرح استثنا بوده یا مشمول آن می‌شوند بدین صورت: «بجز موارد استثنا شده در این ماده».

۱-۲. در بند «الف»، نسبت مفاد بند «د» ماده (۱) قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات^۱ و سایر موارد مذکور در این بند، ابهام دارد.

توضیح آنکه عبارت «سازمان‌ها و نهادهای وابسته به حکومت به معنای عام کلمه» مذکور در بند «د» قانون مذکور، از چنان وسعتی برخوردار است که دیگر نیازی به ذکر موارد دیگر باقی نمی‌ماند. لذا به دلیل آنکه نسبت این مورد با سایر موارد دارای ابهام است با توجه به توضیح بند قبل، به نظر می‌رسد پیشنهاد می‌شود این مورد حذف شود.

۱-۳. در بند «الف»، با توجه به اینکه در ماده (۱) قانون چگونگی اداره مناطق آزاد

(۲۹) قانون مالیات بر ارزش افزوده، مواد (۱۶۰) تا (۱۶۲) قانون امور گمرکی، مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ و یا اعتبارات خاص ناشی از واگذاری و فروش شرکت‌ها در سازمان خصوصی‌سازی، اعتبارات مربوط به ردیف‌های کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی و سایر درآمدها و موارد مشابه)، منحصراً در فیش حقوقی منعکس و پس از ثبت در سامانه فوق، پرداخت کنند، به نحوی که میزان هرگونه ناخالص پرداختی ماهیانه به هریک از افراد مذکور بلافاصله در سامانه اطلاعاتی هر دستگاه مشخص باشد.

۱. ماده (۱) قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، مصوب ۱۳۸۸/۵/۲۱ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده (۱) - در این قانون اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌رود:
الف) ...

د) مؤسسات عمومی: سازمان‌ها و نهادهای وابسته به حکومت به معنای عام کلمه شامل تمام ارکان و اجزای آن که در مجموعه قوانین جمهوری اسلامی ایران آمده است.»

تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران^۱ و ماده (۱) قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران^۲، دستگاه و نهادی ذکر نشده است که مشمول این قانون قرار گیرد، ابهام دارد.

مبتنی بر دو اشکال اخیر پیشنهاد می‌شود تنها به دستگاه‌های مذکور در ماده

(۲۹) قانون برنامه ششم توسعه و مواد (۵) قانون چگونگی اداره مناطق آزاد

تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران^۳، مصوب ۱۳۷۲ و ماده (۳) قانون تشکیل

۱. ماده (۱) قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۷۲/۶/۷ مجلس شورای اسلامی: «ماده (۱) - به‌منظور تسریع در انجام امور زیربنایی، عمران و آبادانی رشد و توسعه اقتصادی، سرمایه‌گذاری و افزایش درآمد عمومی، ایجاد اشتغال سالم و مولد، تنظیم بازار کار و کالا، حضور فعال در بازارهای جهانی و منطقه‌ای، تولید و صادرات کالاهای صنعتی و تبدیلی و ارائه خدمات عمومی، به دولت اجازه داده می‌شود مناطق ذیل را به‌عنوان مناطق آزاد تجاری و صنعتی براساس موازین قانونی و این قانون اداره نماید.

الف) منطقه آزاد جزیره کیش طبق نقشه پیوست.

ب) منطقه آزاد قشم حداکثر به وسعت سیصد کیلومتر مربع به‌هم پیوسته در ضلع شمال شرق جزیره در محدوده‌ای که هیئت وزیران تعیین خواهد نمود.

ج) منطقه آزاد چابهار (طبق نقشه پیوست).

تبصره «۱» - مناطق آزاد از تسهیلات و امتیازات موضوع این قانون برخوردار خواهند بود.

تبصره «۲» - محدوده آبی مجاور مناطق آزاد که قلمرو آن به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید، منحصراً درخصوص فعالیت‌های مربوط به سوخت‌رسانی کشتی‌ها از امتیازات این قانون برخوردار خواهد بود.

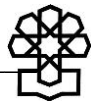
تبصره «۳» - ایجاد مناطق جدید و تعیین محدوده آنها بنا به پیشنهاد دولت و تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد بود.»

۲. ماده (۱) قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۸۴/۹/۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده (۱) - به‌منظور پشتیبانی از فعالیت‌های اقتصادی و برقراری ارتباط تجاری بین‌المللی و تحرک در اقتصاد منطقه‌ای و تولید و پردازش کالا، انتقال فناوری، صادرات غیرنفتی، ایجاد اشتغال مولد و جلب و تشویق سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی، صادرات مجدد، عبور خارجی (ترانزیت) و انتقال کالا (ترانشیب) به دولت اجازه داده می‌شود در شهرستان‌هایی که استعداد و توان لازم برای تحقق اهداف مذکور را دارند مناطقی را با عنوان منطقه ویژه اقتصادی ایجاد نماید.

تبصره «۱» - در مناطق ویژه اقتصادی که برای فعالیت‌های معین ایجاد شده‌اند، تعیین محدوده جغرافیایی، طرح جامع و کالبدی، نوع و حدود فعالیت مجاز هر یک از آنها به‌موجب این قانون و با پیشنهاد دبیرخانه و تصویب هیئت وزیران خواهد بود.

تبصره «۲» - ایجاد مناطق ویژه اقتصادی جدید با تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد بود.

۳. ماده (۵) قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۷۲/۶/۷ مجلس شورای اسلامی: «ماده (۵) - هر منطقه توسط سازمانی که به‌صورت شرکت با شخصیت حقوقی مستقل تشکیل می‌گردد و سرمایه آن متعلق به دولت است اداره می‌شود. این شرکت‌ها و شرکت‌های وابسته از شمول قوانین و مقررات حاکم بر شرکت‌های دولتی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی

و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران،^۱ مصوب ۱۳۸۴ ارجاع شود.

۴-۱. در تبصره بند «الف»، منظور از نهادهای تحت امر مقام معظم رهبری ابهام دارد. در این باره لازم است نهادهای مدنظر تصریح شوند که آیا مثلاً سازمان صداوسیما که رئیس آن منصوب مقام معظم رهبری است مشمول «نهادهای تحت امر» می‌باشد یا نه؟ یا درباره نیروهای مسلح و سایر مجموعه‌ها و نهادهایی که مستقیم یا غیرمستقیم تحت امر رهبر انقلاب هستند تعیین تکلیف شود.

۵-۱. تبصره بند «الف»،^۲ با توجه به اشکال عبارتی آن، مغایر جزءهای «۳» و «۴» بند «۹» سیاست‌های کلی قانونگذاری و در نتیجه مغایر بند «۱» اصل (۱۱۰) قانون اساسی شناخته شد. جمله‌بندی این عبارت مبهم است و باید مشخص شود که چه چیزی منوط به اذن رهبری شده است؟ آیا شمول آن ذیل قانون منوط شده یا اعمال این قانون درباره آنها یا...؟ همچنین تعلیق این حکم به اذن مقام معظم رهبری منجر به ابهام در قانون است که باید با بازنویسی این عبارت ایرادات برطرف شود.

مستفاد از دو نکته اخیر این عبارت که مشابه آن در ماده (۱۰) قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مصوب ۱۳۸۷ ذکر شده است، پیشنهاد می‌شود:

«شمول احکام این قانون در مورد دستگاه‌هایی که زیر نظر مستقیم مقام

مقام رهبری است، منوط به عدم مخالفت معظم‌له می‌باشد».

بوده و منحصرآ براساس این قانون و اساسنامه‌های مربوط اداره خواهد شد و در موارد پیش‌بینی نشده در این قانون و اساسنامه، تابع قانون تجارت خواهند بود».

۱. ماده (۳) قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۸۴/۹/۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده (۳) - هیئت وزیران در اجرای این قانون، مسئولیت‌های زیر را نیز برعهده دارد: الف) تعیین و یا تغییر سازمان مسئول منطقه اعم از دولتی و غیردولتی.

ب) ...»

۲. تبصره - نهادهای تحت امر مقام معظم رهبری منوط به اذن معظم‌له می‌باشد

۱-۶. بندهای «پ»^۱ و «ت»^۲، با توجه به فقدان تعریف قانونی از مفاهیم «داده» و «اطلاعات»، از جهت نسبت این دو مفهوم با یکدیگر ابهام دارد. شایان ذکر است که واژه «اطلاعات» در ماده (۱) قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات^۳ با استفاده از مفهوم «داده» تعریف شده است. لذا اولاً خود مفهوم «داده» باید تعریف شود. ثانیاً نسبت «اطلاعات» در این قانون و قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مشخص شود.

۲. ایرادات و ابهامات مربوط به ماده (۲)

۱-۲. در ماده و تبصره‌های آن از جهت ورود به حیطه صلاحیت و اصلاح مصوبات پیشین شورای عالی فضای مجازی، مغایر اصل پنجاه و هفتم قانون اساسی شناخته شد. مبنیاً بر این ایراد، کلیه موادی که وظایف و صلاحیت‌هایی برای «کمیسیون داده‌ها و اطلاعات ملی (دوام)» برشمرده است نیز مغایر اصل مذکور شناخته شد.

۲-۲. مجموعه اختیارات، وظایف و صلاحیت‌هایی که در مواد مختلف این مصوبه به «کمیسیون داده‌ها و اطلاعات ملی» اختصاص داده شده است، مغایر بند «۱۰» اصل سوم قانون اساسی شناخته شد.

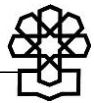
در خصوص دو ایراد مذکور گفتنی است که شورای عالی فضای مجازی در این خصوص مصوبه‌ای دارد و مجلس شورای اسلامی از حیث تفاوت در ساحت مصوبات نمی‌تواند مستقیماً

۱. پ. پایگاه داده و اطلاعات پایه: کلیه پایگاه‌های داده و اطلاعاتی که در ایجاد و ارائه خدمات الکترونیکی و هوشمند و اجرای فرایندهای الکترونیکی نقش پایه‌ای داشته و ارائه این خدمات و اجرای فرایندهای الکترونیکی وابسته به یکی یا ترکیبی از اطلاعات و داده این پایگاه‌های پایه است.

۲. ت. داده و اطلاعات ملی: داده و اطلاعات دستگاه‌ها و نهادهای مشمول این قانون و یا هر داده و اطلاعات که به موجب قوانین و مقررات در اختیار دستگاه‌ها و نهادهای مشمول این قانون قرار دارند، داده و اطلاعات ملی نامیده می‌شود.

۳. ماده (۱) قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، مصوب ۱۳۸۸/۵/۲۱ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده (۱) - در این قانون اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به‌کار می‌رود:

الف) اطلاعات: هر نوع داده که در اسناد مندرج باشد یا به‌صورت نرم‌افزاری ذخیره گردیده و یا با هر وسیله دیگری ضبط شده باشد.

به اصلاح مصوبات آن شورا بپردازد، لذا این ماده دچار ایراد است. از آنجا که منشأ تشکیل شورا، حکم مقام معظم رهبری بوده و مشروعیت مصوبات شورا از آن ناشی می‌شود، ورود مجلس به آن محل اشکال است. در نتیجه یا باید این موضوع در تعامل با شورای عالی فضای مجازی و طی اصلاح مصوبه مذکور توسط خود شورا حل شود، یا آنکه مجلس شورای اسلامی باید حکم مدنظر را در قالب کارگروه دیگری غیر از کمیسیون دوام دنبال کند که این نکته خود دارای دو چالش است؛ نخست آنکه باید به بار مالی آن توجه داشت، دوم آنکه باید مسئولیت مذکور در مصوبات شورای عالی فضای مجازی تعیین تکلیف نشده باشد. نکته مهم دیگر آنکه مجلس حتی نمی‌تواند عیناً مصوبه شورا را در قانون تکرار کند که این تکرار به دلیل ایجاد محدودیت در اصلاحات آتی شورا در مصوبه خود منجر به برهم خوردن نظم اداری کشور شده که از این حیث مغایر بند «۱۰» اصل سوم قانون اساسی است.

بنابراین همان‌گونه که این اشکال از سوی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی تذکر داده شد، در اینجا هم توصیه آن است که شورای عالی فضای مجازی به مصوبه خود ورود کرده و اصلاحات لازم را ترتیب دهد.

۳. ایرادات و ابهامات مربوط به ماده (۴)

۳-۱. از این جهت که در خصوص عنوان «مالکیت معنوی عمومی»^۱ آثار این مالکیت روشن نیست، ابهام دارد. باید مشخص شود که منظور از مالکیت عمومی چیست و آثار آن کدام است؟

۳-۲. اشکال دیگری که در این ماده وجود دارد آنکه مرجع متولی داده و اطلاعات ملی معلوم نیست و آن را در اختیار نظام جمهوری اسلامی دانسته است. لذا لازم است مرجع متولی و مسئول آن به‌طور مشخص تصریح شود. لذا پیشنهاد می‌شود:

۱. ماده (۴) - داده و اطلاعات ملی در زمره مالکیت عمومی و در اختیار نظام جمهوری اسلامی است.

«داده و اطلاعات ملی جزو اموال عمومی بوده و اداره آن اعم از نگهداری و

پردازش با دولت جمهوری اسلامی ایران است».

۳-۳. وضعیت حفظ محرمانگی داده و اطلاعاتی که متضمن مسائل امنیتی باشد، ابهام دارد؛^۱ لذا تکلیف آن باید تصریح شود. بنابراین پیشنهاد می‌شود متن زیر جایگزین گردد:

«تبصره - نهادها و دستگاه‌های مشمول این قانون و ارائه‌دهندگان خدمات

ذیل تنظیم‌گران بخشی موظفند امکان دسترسی و تبادل داده و اطلاعات ملی

را بجز در موارد طبقه‌بندی شده، فراهم نمایند...».

۳-۴. تبصره این ماده، با توجه به اینکه در ماده (۱۰) مصوبه، مجازات‌های متعددی وجود دارد، از این جهت که استنکاف از احکام مقرر در این ماده، مشمول کدام مجازات خواهد بود، ابهام دارد. می‌توان تصریح کرد که «مستنکفین از حکم این ماده مشمول

مجازات ماده (۵۷۶) قانون مجازات اسلامی خواهند بود».

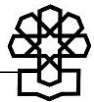
تذکر: عبارت «نظام جمهوری اسلامی» در ماده (۴) به عبارت «نظام جمهوری اسلامی ایران» اصلاح شود.

۴. ایرادات و ابهامات مربوط به ماده (۵)

- در ماده (۵)، تبصره «۲»،^۲ با توجه به اینکه در این قانون مجازات‌های مختلفی ذکر شده است، از این جهت که تخلف از اجرای مصوبات کمیسیون دوام یا استنکاف از تطبیق

۱. تبصره - نهادها و دستگاه‌های مشمول این قانون و ارائه‌دهندگان خدمات ذیل تنظیم‌گران بخشی موظفند امکان دسترسی و تبادل داده و اطلاعات ملی را فراهم نمایند. استنکاف از احکام مقرر در این ماده مشمول مجازات مندرج در ماده (۱۰) این قانون می‌باشد.

۲. تبصره «۲» - تخلف از اجرای، مصوبات کمیسیون دوام یا استنکاف از تطبیق با شرایط موضوع این قانون مستوجب مجازات مقرر در این قانون است.

با شرایط موضوع این قانون، مستوجب چه مجازاتی خواهد بود، ابهام دارد، لذا باید تصریح شود که دقیقاً کدام مجازات مدنظر است؟

همچنین با توجه به تنوع موضوعات جرم‌انگاری شده در این تبصره، از جهت تناسب میان جرائم و مجازات‌ها، ابهام دارد. شایان ذکر است که با توجه به تفاوت در سیاست‌ها و نظامات مصوب شورای عالی فضای مجازی و مصوبات کمیسیون دوام، نمی‌توان یک مجازات کلی برای همه این مصوبات در نظر گرفت. لازم است در این تبصره موضوعات مرتبط در مصوبات شورا برحسب اهمیت و شدت و استنفکاف از آن دسته‌بندی و درجه‌بندی شود تا تناسب جرم و مجازات رعایت شود. پیشنهاد می‌شود متن زیر جایگزین گردد:

«استنفکاف از اجرای مصوبات شورای عالی فضای مجازی مشمول مجازات

ماده (۵۷۶) قانون مجازات اسلامی خواهد بود».

۵. ایرادات و ابهامات مربوط به ماده (۷)

- نسبت حکم مذکور در ماده (۷) با مفاد ماده (۴)^۲ این مصوبه ابهام دارد. به نظر می‌رسد که پیشنهاد مذکور در بند «۲-۳» این نوشتار کفایت نموده و این ماده می‌تواند حذف شود.

۶. ایرادات و ابهامات مربوط به ماده (۸)^۳

با توجه به اینکه در این قانون مجازات‌های مختلفی ذکر شده است، از این جهت که عدم

۱. ماده (۷) - هرگونه نگهداری، دسترسی یا پردازش بر داده و اطلاعات توسط دستگاه‌ها و نهادهای مشمول این قانون، نافی یا ناقض حق مالکیت عمومی و حاکمیت ملی بر داده و اطلاعات ملی نیست.
۲. ماده (۴) - داده و اطلاعات ملی در زمره مالکیت عمومی و در اختیار نظام جمهوری اسلامی است.
۳. ماده (۸) - تبادل داده و اطلاعات بین دستگاه‌ها و نهادهای مشمول این قانون با دستگاه‌های اجرایی و یا کسب‌وکارها با رعایت اصول حفاظتی و امنیتی برعهده مرکز ملی تبادل اطلاعات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات است. عدم تبادل اطلاعات یا هرگونه تبادل داده و اطلاعات خارج از این مرکز و برخلاف مصوبات کمیسیون دوام مستوجب مجازات‌های این قانون است.

تبادل اطلاعات یا هرگونه تبادل داده و اطلاعات خارج از این مرکز و برخلاف مصوبات کمیسیون دوام، مستوجب چه مجازاتی خواهد بود، ابهام دارد. همچنین با توجه به تنوع موضوعات جرم‌انگاری شده در این تبصره، از جهت تناسب میان جرائم و مجازات‌ها، ابهام دارد. با استدلال مذکور در بند «۴» این نوشتار، در اینجا نیز پیشنهاد می‌شود که مجازات مذکور در ماده (۵۷۶) قانون مجازات اسلامی در نظر گرفته شود.

۷. ایرادات و ابهامات مربوط به ماده (۱۰)

- ۷-۱. منظور از «اخلال به هرنحو» در صدر ماده ابهام دارد. به‌عنوان مثال می‌توان با عبارت «عدم رعایت مفاد این قانون» جایگزین شود.
- ۷-۲. در خصوص اعلام نظر کمیسیون دوام، از این جهت که اعلام نظر این کمیسیون برای قاضی لازم‌الاتباع است یا خیر، ابهام دارد. شایان ذکر است که نظر کمیسیون دوام نمی‌تواند برای قاضی الزام ایجاد کند و قاضی نهایتاً باید براساس قوانین و طبق نظر خود رأی را صادر کند.
- ۷-۳. منظور از عبارت «در حکم اقدام به جرائم رایانه‌ای» ابهام دارد. این عبارت از استحکام حقوقی برخوردار نبوده و معلوم نیست چه آثاری در پی خواهد داشت.
- ۷-۴. با توجه به تنوع موضوعات جرم‌انگاری شده در این ماده، از جهت تناسب میان جرائم و مجازات‌ها، ابهام دارد.

لذا با ملاحظه جمیع نکات، این ماده می‌تواند بدین نحو بازنویسی شود:

«عدم رعایت مفاد این قانون در خصوص جرائم ذکرشده در قانون جرائم

رایانه‌ای مصوب ۱۳۸۸/۳/۵ و اصلاحات و الحاقات بعدی حسب مورد مستوجب

مجازات‌های مربوط در همان قانون خواهد بود.»

۸. ایرادات و ابهامات مربوط به ماده (۱۱)

- موارد مذکور در ردیف‌های ۱۳۰ و ۲۳۱ جدول دارای ابهام است. توضیح آنکه پایگاه ملی قوانین و مقررات کشور در حال حاضر توسط معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات ذیل معاونت حقوقی ریاست‌جمهوری در دسترس قرار گرفته است. معلوم نیست که آیا منظور این قانون همان پایگاه است و در مقام تغییر متولی آن از ریاست‌جمهوری به مجلس است یا خیر؟

همچنین درخصوص بیمه‌شدگان و... باید توجه داشت که همه موارد مذکور در ذیل سازمان تأمین اجتماعی نیستند و نیروهای مسلح یا بازنشستگان صنعت نفت یا... هریک دارای متولی خاص هستند و اعطای مسئولیت همه این موارد به سازمان تأمین اجتماعی محل تأمل است. لذا می‌توان بین این موارد قائل به تفکیک شد. بنابراین پیشنهاد می‌شود این مورد حذف شود.

۹. ایرادات و ابهامات مربوط به ماده (۱۲)

- از این جهت که آیا نظر کمیسیون مذکور، در مقام قضاوت برای قاضی نیز لازم‌الاتباع است یا خیر، ابهام دارد؛ شایان ذکر است که نظر کمیسیون دوام نمی‌تواند برای قاضی الزام ایجاد کند و قاضی نهایتاً باید براساس قوانین و طبق نظر خود رأی را صادر کند. با توجه به نقش شورای عالی فضای مجازی پیشنهاد می‌شود این عبارت حذف شود.

۱. پایگاه ملی قوانین و مقررات کشور.

۲. پایگاه‌های اطلاعاتی بیمه‌شدگان - بازنشستگان و مستمری‌بگیران - کارفرمایان - درمانی بیمه‌شدگان.

۱۰. ایرادات و ابهامات مربوط به ماده (۱۳)

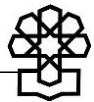
۱۰-۱. در بند «ب»، اطلاق ماده (۲۳۲) اصلاحی قانون مالیات‌های مستقیم،^۱ نسبت به امر قضا، مغایر اصل (۱۵۶) قانون اساسی شناخته شد. براساس اصلاح صورت‌گرفته در ماده (۲۳۲)، محرمانه بودن اطلاعات مالیاتی مؤدی برداشته شده و «با تصویب کمیسیون داده و اطلاعات ملی»، امکان دسترسی به آن برای سایر دستگاه‌ها فراهم شده است. اما اطلاق حکم پیش‌گفته از این حیث که شامل رسیدگی‌های قضایی نیز می‌شود و دسترسی مراجع قضایی به اطلاعات مالیاتی مؤدیان را مقید به «تصویب کمیسیون داده و اطلاعات ملی» کرده است، مغایر با اصل (۱۵۶) قانون اساسی است، لذا باید استثنا بودن رسیدگی قضایی تصریح شود.

۱۰-۲. در بند «ت»، تبصره اصلاحی ماده (۷۳) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز،^۲ از این جهت که آیا حکم مذکور شامل دسترسی‌های قوه قضائیه نیز می‌شود یا خیر، ابهام دارد؛ لذا باید استثنا بودن رسیدگی قضایی تصریح شود.

۱. ماده (۲۳۲) قانون مالیات‌های مستقیم، مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ مجلس شورای اسلامی: «ماده (۲۳۲) (اصلاحی ۱۳۸۰/۱۱/۲۷) - اداره امور مالیاتی و سایر مراجع مالیاتی باید اطلاعاتی را که ضمن رسیدگی به امور مالیاتی مؤدی به‌دست می‌آورند، محرمانه تلقی و از افشای آن جز در امر تشخیص درآمد و مالیات نزد مراجع ذی‌ربط در حد نیاز خودداری نمایند و در صورت افشا طبق قانون مجازات اسلامی با آنها رفتار خواهد شد.»

۲. ماده (۷۳) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، مصوب ۱۳۹۲/۱۰/۳ مجلس شورای اسلامی: «ماده (۷۳) - به‌منظور ثبت و دسترسی سریع به سوابق محکومان و ارائه آن به مراجع ذی‌ربط، پایگاه اطلاعات محکومان قاچاق کالا و ارز در مرکز فناوری و اطلاعات قوه قضائیه تشکیل می‌گردد. تمامی واحدهای اجرای احکام مکلفند به‌محض دریافت رأی قطعی محکومیت‌های راجع به قاچاق کالا و ارز، مشخصات فردی محکومان را در این پایگاه ثبت نمایند. مبادله اطلاعات بین سازمان تعزیرات حکومتی و قوه قضائیه باید به‌نحوی باشد که امکان تعامل داده‌ها و استفاده کاربران طرفین وجود داشته باشد.

تبصره - نحوه و سطوح دسترسی مراجع ذی‌ربط به داده‌ها به‌موجب آیین‌نامه‌ای است که توسط سازمان تعزیرات حکومتی و قوه قضائیه تهیه می‌شود و حداکثر ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون، به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد.»

نتیجه‌گیری

طرح یکپارچه‌سازی داده‌ها و اطلاعات ملی در نهایت در تاریخ ۱۴۰۱/۱/۱۷ با اصلاحاتی به تصویب صحن علنی مجلس رسید. شورای نگهبان با بررسی این مصوبه در جلسات مورخ ۱۴۰۱/۱/۳۰ و ۱۴۰۱/۲/۷، برخی از مواد این مصوبه را مغایر با شرع یا قانون اساسی تشخیص داد و نظر خود را در این خصوص طی نامه شماره ۱۰۲/۳۰۶۳۸ مورخ ۱۴۰۱/۲/۱۱ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد که خلاصه نظرات و پیشنهادات اصلاحی بیان می‌شود:

۱-۱. در بند «الف» ماده (۱)، نسبت ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و ماده (۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، ابهام دارد و همچنین از این جهت که آیا موارد مستثنا در ماده (۲۹) مذکور، از شمول این قانون نیز مستثنا هستند یا خیر. لذا ذکر ماده (۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران کفایت نموده و نیازی به تکرار ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری نیست؛ پیشنهاد می‌شود این عبارت حذف شود. همچنین لازم است تصریح شود که موارد مستثنا شده در ماده (۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، نیز در این طرح استثنا می‌شود بدین صورت: «بجز موارد استثنا شده در این ماده».

۱-۲. در بند «الف» ماده (۱)، نسبت مفاد بند «د» ماده (۱) قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات و سایر موارد مذکور در این بند، ابهام دارد؛ پیشنهاد می‌شود این مورد حذف شود.

۱-۳. در بند «الف» ماده (۱)، با توجه به اینکه در ماده (۱) قانون چگونگی اداره مناطق

آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران و ماده (۱) قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران، دستگاه و نهادی ذکر نشده است که مشمول این قانون قرار گیرد، ابهام دارد؛ پیشنهاد می‌شود تنها به دستگاه‌های مذکور در ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه و مواد (۵) قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران،^۱ مصوب ۱۳۷۲ و ماده (۳) قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران،^۲ مصوب ۱۳۸۴ ارجاع شود.

۴-۱. در تبصره بند «الف» ماده (۱)، منظور از نهادهای تحت امر مقام معظم رهبری ابهام دارد. در این باره لازم است نهادهای مدنظر تصریح شوند.

۵-۱. تبصره بند «الف» ماده (۱)، با توجه به اشکال عبارتی آن، مغایر جزءهای «۳» و «۴» بند «۹» سیاست‌های کلی قانونگذاری و در نتیجه مغایر بند «۱» اصل (۱۱۰) قانون اساسی شناخته شد. اولاً جمله‌بندی این عبارت مبهم است و باید مشخص شود که چه چیزی منوط به اذن رهبری شده است؟ آیا شمول آن ذیل قانون منوط شده یا اعمال این قانون درباره آنها یا...؟ ثانیاً تعلیق این حکم به اذن مقام معظم رهبری منجر به ابهام در قانون است که باید با بازنویسی این عبارت ایرادات برطرف شود.

۱. ماده (۵) قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۷۲/۶/۷ مجلس شورای اسلامی: «ماده (۵) - هر منطقه توسط سازمانی که به صورت شرکت با شخصیت حقوقی مستقل تشکیل می‌گردد و سرمایه آن متعلق به دولت است اداره می‌شود. این شرکت‌ها و شرکت‌های وابسته از شمول قوانین و مقررات حاکم بر شرکت‌های دولتی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی بوده و منحصراً براساس این قانون و اساسنامه‌های مربوط اداره خواهد شد و در موارد پیش‌بینی نشده در این قانون و اساسنامه، تابع قانون تجارت خواهند بود.»

۲. ماده (۲) قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۸۴/۹/۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده (۲) - هیئت وزیران در اجرای این قانون، مسئولیت‌های زیر را نیز برعهده دارد: الف) تعیین و یا تغییر سازمان مسئول منطقه اعم از دولتی و غیردولتی. ب) ...»

مستفاد از دو نکته اخیر این عبارت که مشابه آن در ماده (۱۰) قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، مصوب ۱۳۸۷ ذکر شده است، پیشنهاد می‌شود: **«احکام این قانون در مورد دستگاه‌هایی که زیر نظر مستقیم مقام معظم رهبری است، منوط به عدم مخالفت معظم‌له می‌باشد».**

۱-۶. بندهای «پ» و «ت» ماده (۱)، با توجه به فقدان تعریف قانونی از مفاهیم «داده» و «اطلاعات»، از جهت نسبت این دو مفهوم با یکدیگر ابهام دارد. گفتنی است که واژه «اطلاعات» در ماده (۱) قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات با استفاده از مفهوم «داده» تعریف شده است. لذا اولاً خود مفهوم «داده» باید تعریف شود. ثانیاً نسبت «اطلاعات» در این قانون و قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مشخص شود.

۲-۱. در ماده (۲) و تبصره‌های آن از جهت ورود به حیطه صلاحیت و اصلاح مصوبات پیشین شورای عالی فضای مجازی، مغایر اصل پنجاه و هفتم قانون اساسی شناخته شد. مبنیاً بر این ایراد، کلیه موادی که وظایف و صلاحیت‌هایی برای «کمیسیون داده‌ها و اطلاعات ملی (دوام)» برشمرده است نیز مغایر اصل مذکور شناخته شد.

۲-۲. مجموعه اختیارات، وظایف و صلاحیت‌هایی که در مواد مختلف این مصوبه به «کمیسیون داده‌ها و اطلاعات ملی» اختصاص داده شده است، مغایر بند «۱۰» اصل سوم قانون اساسی شناخته شد. **لازم است شورای عالی فضای مجازی به مصوبه خود ورود کرده و اصلاحات لازم را ترتیب دهد.**

۳-۱. در ماده (۴) از این جهت که در خصوص عنوان «مالکیت معنوی عمومی» آثار این مالکیت روشن نیست، ابهام دارد. باید مشخص شود که منظور از مالکیت عمومی چیست و آثار آن کدام است؟

۳-۲. در ماده (۴) مرجع متولی داده و اطلاعات ملی معلوم نیست و آن را در اختیار نظام جمهوری اسلامی دانسته است. لذا لازم است مرجع متولی و مسئول آن به‌طور مشخص تصریح شود. به‌عنوان مثال پیشنهاد می‌شود: «داده و اطلاعات ملی جزء «چ» - اموال عمومی بوده و اداره آن اعم از نگهداری و پردازش با دولت جمهوری اسلامی ایران است.»

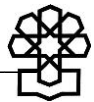
۳-۳. در ماده (۴) وضعیت حفظ محرمانگی داده و اطلاعاتی که متضمن مسائل امنیتی باشد، ابهام دارد، لذا تکلیف آن باید تصریح شود. بنابراین پیشنهاد می‌شود: «تبصره - نهادها و دستگاه‌های مشمول این قانون و ارائه‌دهندگان خدمات ذیل تنظیم‌گران بخشی موظفند امکان دسترسی و تبادل داده و اطلاعات ملی را بجز در موارد طبقه‌بندی شده فراهم نمایند...»

۳-۴. تبصره ماده (۴)، با توجه به اینکه در ماده (۱۰) مصوبه، مجازات‌های متعددی وجود دارد، از این جهت که استنکاف از احکام مقرر در این ماده، مشمول کدام مجازات خواهد بود، ابهام دارد. می‌توان تصریح کرد که «مستنکفین از حکم این ماده مشمول مجازات ماده (۵۷۶) قانون مجازات اسلامی خواهند بود.»

تذکر: عبارت «نظام جمهوری اسلامی» در ماده (۴) به عبارت «نظام جمهوری اسلامی ایران» اصلاح شود.

۴. در ماده (۵)، تبصره «۲»، با توجه به اینکه در این قانون مجازات‌های مختلفی ذکر شده است، از این جهت که تخلف از اجرای مصوبات کمیسیون دوام یا استنکاف از تطبیق با شرایط موضوع این قانون، مستوجب چه مجازاتی خواهد بود، ابهام دارد، لذا باید تصریح شود که دقیقاً کدام مجازات مدنظر است؟

همچنین با توجه به تنوع موضوعات جرم‌انگاری شده در این تبصره، از جهت تناسب

میان جرائم و مجازات‌ها، ابهام دارد. به‌عنوان مثال پیشنهاد می‌شود: «استنکاف از اجرای مصوبات شورای عالی فضای مجازی مشمول مجازات ماده (۵۷۶) قانون مجازات اسلامی خواهد بود».

۵. نسبت حکم مذکور در ماده (۷) با مفاده ماده (۴) این مصوبه ابهام دارد. به‌نظر می‌رسد که پیشنهاد مذکور در بند «۲-۳» این نوشتار کفایت نموده و این ماده می‌تواند حذف شود. با توجه به اینکه در این قانون مجازات‌های مختلفی ذکر شده است، ماده (۸) دارای ابهام است. پیشنهاد می‌شود: «مجازات مذکور در ماده (۵۷۶) قانون مجازات اسلامی در نظر گرفته شود».

۷-۱. منظور از «اخلال به هرنحو» در صدر ماده (۱۰) ابهام دارد. می‌توان با عبارت «عدم رعایت مفاد این قانون» جایگزین شود.

۷-۲. در ماده (۱۰) در خصوص اعلام نظر کمیسیون دوام، از این جهت که اعلام نظر این کمیسیون برای قاضی لازم‌الاتباع است یا خیر، ابهام دارد.

۷-۳. در ماده (۱۰) منظور از عبارت «در حکم اقدام به جرائم رایانه‌ای» ابهام دارد.

۷-۴. با توجه به تنوع موضوعات جرم‌انگاری شده در این ماده، از جهت تناسب میان جرائم و مجازات‌ها، ابهام دارد.

لذا با ملاحظه سه نکته اخیر، این ماده می‌تواند بدین نحو بازنویسی شود:

«عدم رعایت مفاد این قانون در خصوص جرائم ذکر شده در قانون جرائم

رایانه‌ای، مصوب ۱۳۸۸/۳/۵ و اصلاحات و الحاقات بعدی حسب مورد مستوجب

مجازات‌های مربوط در همان قانون خواهد بود».

۸. در ماده (۱۱) موارد مذکور در ردیف‌های ۳۰ و ۳۱ جدول دارای ابهام است، لذا

پیشنهاد می‌شود این موارد حذف شوند.

۹. در ماده (۱۲) از این جهت که آیا نظر کمیسیون مذکور، در مقام قضاوت برای قاضی نیز لازم‌الاتباع است یا خیر، ابهام دارد؛ می‌توان ماده را به این صورت بازنویسی کرد: «در موارد اختلاف نظر در تفاسیر اجرایی در میان دستگاه‌های مشمول قانون، نظر کمیسیون دوام ملاک عمل است.»

۱۰-۱. در بند «ب» ماده (۱۳)، اطلاق ماده (۲۳۲) اصلاحی قانون مالیات‌های مستقیم، نسبت به امر قضا، مغایر اصل (۱۵۶) قانون اساسی شناخته شد. لذا باید استثنا بودن رسیدگی قضایی تصریح شود.

۱۰-۲. در بند «ت» ماده (۱۳)، تبصره اصلاحی ماده (۷۳) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، از این جهت که آیا حکم مذکور شامل دسترسی‌های قوه قضائیه نیز می‌شود یا خیر، ابهام دارد، لذا باید استثنا بودن رسیدگی قضایی تصریح شود.

